

A. Booth als nieuwe aanwinsten opgenomen. Beide boeken waren in respectievelijk 1791 en 1792 verschenen in het sterk godsdienstig georiënteerde fonds van de Amsterdamse uitgever Martinus de Bruijn.¹⁰

Verder is in 1825 vooral de relatief snelle groei van het aantal uitgaven opvallend. Toen Den Ouden Willems schreef, waren er al twee boekjes van A. Capadose tegen de vaccinatie bij hem verschenen. Een vooral stichtelijk bedoeld *Leven van Jezus*, van de hand van de in 1824 overleden Amsterdamse predikant A. Haack, stond op het punt uit te komen. Daarna volgden nog vier stukjes van respectievelijk L.H. Bähler, Capadose, M.C. Smissaert-Hooft en A.S. Thellwall. In het Amsterdamse boekverkoperscollege gaat Den Ouden een nieuwe positie innemen. In plaats van voornamelijk inkoper wordt hij eensklaps verkoper, gespecialiseerd in het opwekkingsgeschrift. Vooral in de octobervergadering van 1825 doet hij goede zaken; hij verkoopt dan in één keer voor bijna honderd gulden aan zijn confraters. Hij handelt nogmaals in de vergadering van december – en dan is het voorbij. Waarschijnlijk heeft Den Ouden in 1826 als lid bedankt; kennelijk had hij het college niet meer nodig als afzetkanaal.¹¹

De periodieke pers had direct oog voor Den Oudens nieuwe uitgaven. Eind 1825 werd een in juli gedebiteerde preek van Bähler besproken in de *Godgeleerde Bijdragen*. Bähler werd gehekeld als 'patroon' van mannen als Da Costa en Thellwall, kortom: van 'de ultra's'. Zijn vrouw, H.W.M. Bähler-Despar, die een gedicht bij het 'sermoen van man lief' had geschreven, werd gegispst vanwege haar 'vrouwelijke wapenkreet'. Kalmer gesteld was begin 1826 in de *Bijdragen* een recensie van het reeds genoemde werk van Haack door de scherpzinnige exegeet B. van Willes. Voor hem had Haacks nalatenschap niet uitgegeven behoeven te worden, omdat de inhoud ervan in geen enkel opzicht aan de moderne eisen voldeed. Van Willes had echter nog een andere kritiek: 'Ook de uitvoering van dit werk strekt den Drukker en Uitgever niet tot eere'. Hij wees op de vele taal- en drukfouten, een kwaal die zich ook in latere publicaties van Den Ouden zou voordoen.¹² Hier wreekte zich de geringe taalkundige kennis van de uitgever, die onder meer blijkt uit zijn brieven aan Willems en die hem afhankelijk zou maken van de vaardigheid die zijn auteurs al dan niet op dit gebied bezaten.

10. Het oudste werk waarachter ik het fondslijstje, getiteld 'Bij den Uitgever dezes zijn de volgende werken te bekomen', aantrof, is: P. Haack, *Het heilige leven, de hemelsche leer en de heilrijke daden van den verheerlijkten Verlosser, door de evangelisten beschreven, met eenige aantekeningen voor mingeoefenden tot een leesboek voor godsdienstige huisgezinnen*, een uitgave die op 22 juli 1825 geregistreerd werd.

11. Tot en met 1846, het jaar waarin hij zijn bedrijf liquideerde, komt Den Ouden niet meer in de rekeningboeken van het college voor.

12. *Godgeleerde Bijdragen* 1825, 776v, 785; 1826, 71-92, m.n. 86.